

ORCID: 0000-0001-7148-4805

ORCID: 0000-0001-7279-9008

РОЛЬОВА ГРА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 7-ГО КЛАСУ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація

У статті окреслено теоретичні засади формування англомовної граматичної компетентності у 7-му класі на уроках англійської мови методом рольових ігор. Зокрема, розглянуто визначення та компонентний склад англомовної граматичної компетентності та характерні особливості її формування; проаналізовано поняття рольової гри, її основні компоненти та вимоги, яким повинна відповідати ефективна рольова гра. Детальний науковий аналіз методу рольових ігор дав з боку авторам визначити його переваги та доцільність з аastosування для формування англомовної граматичної компетентності в учнів 7-го класу. З'ясовано, що метод рольових ігор, завдяки своїй комунікативній спрямованості, забезпечує підготовку учнів до міжкультурної комунікації у безпечному освітньому середовищі, а також допомагає вчителю організувати ефективний навчальний процес, підвищити якість знань учнів, забезпечити активність та інтерес школярів до опанування англійської граматики.

Ключові слова: англомовна граматична компетентність, метод рольових ігор, учні 7-го класу середньої школи, міжкультурна комунікація, навчальний процес.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Сьогодні складно не помічати, що з кожним роком зростає необхідність знання іноземної мови у сучасному мультикультурному світі, у якому міждержавні відносини посідають дуже важливу роль. Тому нині одним з основних принципів навчання іноземної мови в середній школі є принцип комунікативної спрямованості, реалізація якого означає, що формування в учнів знань та готовності до використання іноземної мови в різноманітних комунікативних ситуаціях відбувається шляхом регулярної іншомовної мовленнєвої діяльності та будується на реальному спілкуванні. Саме тому зростає потреба пошуку та впровадження в навчання таких методів та підходів, які забезпечать практичне використання учнями набутих теоретичних знань, комунікацію в процесі навчання. Сучасна середня школа потребує запровадження таких методів навчання, які стимулюватимуть учнів, зокрема семикласників, до вивчення граматики англійської мови, забезпечать їхню готовність до аastosування з добутих на уроці знань на практиці. Ці методи повинні використовуватися для того, щоб показати учням, що навчання є не просто корисним та необхідним для життя і майбутньої професії, але й цікавим та захопливим.

У теперішній час, на жаль, серед випускників середніх навчальних закладів спостерігається тенденція до збільшення частки теоретичних знань з іноземної мови та зменшення або відсутності але досвіду їх використання через недостатню кількість практики. Школярі не вміють вільно аastosувати граматичні конструкції в різних комунікативних ситуаціях поза аудиторією. Також поширеною проблемою є те, що грамика англійської мови для учнів 7-го класу є досить складною через введення нових конструкцій та посилення уваги до синтаксису. Але, як відомо, без якісних знань граматичної системи неможливо оволодіти іноземною мовою, адже саме граматична компетентність забезпечує знанням оперувати наявними знаннями та використовувати іноземну мову в комунікативних цілях на рівні, наближеному до рівня носіїв мови.

Наявність цих проблем вказує на необхідність активного пошуку нових ефективних методів навчання, які допоможуть учням краще засвоювати англійську мову, підвищать їхню цікавість та мотивацію опанування граматичних правил. На нашу думку, одним із таких методів є метод рольових ігор, який не лише дає з боку практично аastosувати з добутих знань, але й допомагає урізноманітнити навчання іноземної мови у 7-му класі, з роби-

ти кожного учня активним учасником навчального процесу, створити умови для комунікації в навчальному процесі.

І хоча з кожним роком активні пошуки ефективних навчальних методів поліпшують формування англomовної граматичної компетентності, та все ж ігрові методи мають безмежні можливості і можуть з авжди бути використані у новому навчальному контексті. Це підтверджує **актуальність** теми цієї статті.

Аналіз останніх досліджень. Огляд методичної літератури показав, що питанням визначення та формування граматичної компетентності з аймались багато вітчизняних та з арубіжних вчених: О. Вовк (2008), І. Мірошник (2018), О. Орловська (2012), П. Сисоєв (2001), Н. Склярєнко (2011), Т. Стрєченко (1981), І. Тригуб (2014), R. Dirven (1990), A. Hirsh (1998) та ін. Дослідження з азначених науковців були присвячені питанню формування граматичної компетентності, визначенню з місту навчання граматичного матеріалу, складників граматичної компетентності та дослідженню ефективних методів її формування. Зазначені вчені відстоювали думку, що граматична компетентність є надзвичайно важливим складником іншомовної комунікативної компетентності, без якого неможливо досягти успіхів у вивченні іноземної мови.

У той же час ефективність та доцільність використання рольових ігор у навчанні іноземної мови широко досліджувались такими вітчизняними та з арубіжними науковцями як: Д. Ельконін (1978), Т. Капітанчук (2003), О. Колєснікова (1989), Л. Костіна (1988), Т. Олійник (1992), Ю. Холмакова (2016), М. Чепурна (2006), V. Ments (1999), S. Nickerson (2008) та інші. Питання користі та доречності з астосування ігор у навчанні іноземних мов уже не одне десятиліття цікавить науковців. На думку багатьох психологів та педагогів, саме метод ігор у навчанні допомагає учням краще проявити себе та свою індивідуальність, відчувати себе більш комфортно та впевнено під час взаємодії з і вчителем та іншими учасниками навчального процесу. Оскільки гра об'єднує в собі уявлення, прагнення та відчуття, то вона з абезпечує можливість підготувати дитину до майбутньої трудової діяльності. Гра також активно впливає на розвиток уваги, пам'яті,

мови та вмінь взаємодіяти з іншими, систематизувати свої з нання та використовувати їх в мовленнєвих ситуаціях.

Крім цього, саме впровадження методу рольових ігор на уроках англійської мови в 7-му класі допоможе учням усвідомити, як всі вивчені ними граматичні правила, структури та форми використовуються у комунікації між учасниками гри. Адже інколи бажання вчитися втрачається саме тоді, коли немає чіткого усвідомлення корисності та практичності навчальних дій та операцій. Тобто часто, вивчаючи нову граматичну тему, учні не уявляють, як і де у своєму житті вони з можуть використати теоретичні з нання, а тому й не докладають усіх з усиль для виконання з авдань та з алишаються незадоволені навчанням. Наприклад, О. Колєснікова вважає, що саме рольова гра вчить учнів відчувати соціальне з начення іноземної мови (Капітанчук, 2003). Адже без розуміння цього з начення мотивація учнів 7-го класу буде недостатньою для того, щоб успішно оволодіти англійською граматикою та в майбутньому бути готовими до міжкультурних вербальних контактів.

Проаналізувавши дослідження вищезгаданих науковців, ми з 'ясувати, що немає одного чіткого визначення поняття «рольова гра». С. Лівінгстон визначає рольову гру як діяльність, яка дає студентам можливість практикувати мовні аспекти з а допомогою ролей з реального життя (Livingstone, 1983). В свою чергу С. Нікерсон позиціонує рольову гру як особливий вид навчання з а допомогою кейсів, що полягає у моделюванні конкретної ситуації, у якій кожен із учнів виконує певну роль, спонтанно поводячись чи висловлюючись таким чином, як, на їхню думку, у цій ситуації повелася би «дійова особа», яку вони «грають». Рольові ігри відрізняються від інших вправ, які з астосовують у навчанні з а допомогою кейсів тим, що учні одразу «на місці» отримують досвід» (Nickerson, 2008). Проаналізувавши дане визначення, ми бачимо, що однією з основних переваг цього методу вчена виділяє саме те, що рольові ігри з абезпечують учнів не лише з наннями, але й важливим практичним досвідом, який є необхідний для формування граматичної компетентності та з дійснення успішного іншомовного спілкування.

Проаналізувавши визначення, ми бачимо, що однією з основних переваг цього методу визначено саме те, що рольові ігри з забезпечують учнів не лише з навчаннями, але й важливим практичним досвідом, який є необхідний для формування граматичної компетентності та з дійснення успішного іншомовного спілкування.

Мета статті. Зважаючи на велику кількість наукових публікацій з даної проблематики, проте брак конкретних рекомендацій для навчання англійської граматики семикласників, автори узяли з а мету дослідити та проаналізувати ефективність методу рольових ігор, та доречність його з астосування під час формування англомовної граматичної компетентності учнів 7-го класу.

Методологію дослідження складають: метод теоретичного узагальнення дефініцій та категоріально-поняттєвого апарату теорії та практики ігрових методів у навчанні англійської мови, метод з іставлення підходів до формування граматичної компетентності школярів; метод перевірки теоретичних припущень практикою викладання.

Виклад основного матеріалу. Формування англомовної граматичної компетентності в учнів 7-го класу – це складний процес, який вимагає впровадження активних методів навчання з адля успішного оволодіння учнями іноземною мовою. На нашу думку, використання методу рольових ігор на уроках англійської мови в 7-му класі з абезпечить краще розуміння учнями граматичних структур, що вивчаються, та позитивно вплине на формування їхньої готовності до з астосування набутих теоретичних з нань на практиці.

Нині існує багато різних визначень граматичної компетентності. Наприклад В. Борщовецька та В. Ігнатенко розуміють її як: здатність до правильного граматичного оформлення власних усних і письмових висловлювань мовця та розуміння граматичного оформлення висловлювань інших учасників комунікації, що спирається на взаємодію з нань форми, з начення та функцій вживання; рецептивних та репродуктивних навичок; граматичної усвідомленості (Борщовецька, Ігнатенко, 2018). Також її трактують як уміння будувати словосполучення і речення, правильно використовую-

ючи і узгоджуючи часи, а також з нання частин мови і правил синтаксичної будови структур різних типів (Стеченко, 2004). Особливо підкреслюються з нання граматичних одиниць, а також з асобів вираження граматичних категорій та навички адекватного з астосування граматичних явищ у мовленнєвій діяльності для вирішення комунікативних з авдань (Бориско та ін., 2013).

Водночас, англомовні вчені у визначеннях граматичної компетентності акцентують увагу на її продуктивній функції. Дж. Ек інтерпретує граматичну компетентність як з датність продукувати та інтерпретувати висловлювання, що відповідають певним граматичним правилам і значенням (Ек, 1993). Деякі автори посиляються на визначення С.Гібела, відповідно до якого граматичну компетентність розуміють як з датність в необмеженій кількості продукувати речення та висловлювання у відповідності до норм граматичної системи мови, що вивчається (Gebel, 2009).

На думку О. Вовк, граматична компетентність з абезпечує з датність мовити у формі осмислених і зв'язних висловлювань, розв'язувати різні комунікативні з авдання, вживати конструкції, для побудови яких необхідні системні з нання морфологічного, синтаксичного, лексичного, орфографічного, фонетичного та граматичного аспектів мови (Vovk, 2008).

Аналіз характерних особливостей формування англомовної граматичної компетентності з а різними авторами дає з могу виокремити найважливіші **граматичні вміння і навички**:

- здатність розуміти з начення різних, правильно оформлених, граматичних структур, продукувати фрази та речення іноземною мовою відповідно до граматичних правил мови, що вивчається;

- здатність до неусвідомленого вживання та правильного оформлення (відповідно до норм іноземної мови) різних граматичних структур;

- знання граматичних правил іноземної мови, що вивчається, а також з нання синтаксичної та морфологічної системи мови;

- чуття щодо правильності вживаних граматичних форм та структур (ЗЕР, 2003).

Для кращого розуміння та аналізу поняття «граматична компетентність» необхідно з нати її складники. Більшість науковців, досліджуючи граматичну компетентність, виділяють наступні компоненти: граматичні з нання, граматичні навички та граматична усвідомленість. Такої думки про структуру граматичної компетентності притримуються такі вчені як: В.Борщовецька (2018), І. Мірошник (2018), І. Тригуб (2014) та ін.

Одним із найважливіших компонентів відповідно до наведеної вище класифікації граматичних вмій і навичок є ті, які формуються в учнів поетапно та мають такі характеристики, як гнучкість, автоматизованість та стійкість. Граматичні навички розуміють як правильне, автоматизоване, ситуативно й контекстно обумовлене використання та розуміння граматичних мовних засобів у всіх видах мовної діяльності (Орловська, 2012).

Слід зазначити, що більшість дослідників досі поділяють граматичні навички на рецептивні та репродуктивні. Репродуктивні навички відповідають з а здатність до висловлення своєї думки в усній або письмовій формі, тобто здатність до продукування говоріння та письма відповідно до граматичних правил та норм іноземної мови.

У своєму посібнику В. Борщовецька та В. Ігнатенко пропонують формувати в учнів такі репродуктивні навички:

- обрання граматичної структури відповідно до комунікативного наміру та до мовленнєвої ситуації;
- оформлення обраної граматичної структури відповідно до граматичних правил та прийнятих норм іноземної мови;
- реалізація обраних граматичних структур у мовленні (Борщовецька, Ігнатенко, 2018).

У середніх навчальних закладах, відповідно до Навчальної програми з іноземної мови, учні 7-го класу на уроках англійської мови повинні спілкуватися в межах сфер, тем і ситуацій, які визначені для кожного класу, а також здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань. Однією з передумов успішності виконання цих завдань та здатності до іншомовного спілкування є формування та постійний розвиток саме репродуктивних граматичних навичок, тому так

важливо впроваджувати у навчання ті методи роботи, які забезпечать активний розвиток репродуктивних навичок учнів 7-го класу та позитивно вплинуть на їх готовність до комунікації іноземною мовою в різноманітних повсякденних ситуаціях.

Рецептивні граматичні навички відповідають саме з а здатність учнів сприймати та розуміти граматичні явища в усному та писемному мовленні.

До рецептивних граматичних навичок, які слід формувати у семикласників, з а порадою авторів посібника, (Борщовецька, Ігнатенко, 2018) можемо віднести такі:

- сприймання граматичних структур в усній та письмовій формі;
- розпізнання граматичних структур в усному та писемному мовленні;
- здатність співвіднести сприйняті граматичні структури з відповідним значенням та їх функцією.

Сформованість граматичних навичок (як рецептивних, так і репродуктивних) є важливою передумовою до здатності учнів 7-го класу спілкуватися іноземною мовою. Адже саме цей компонент граматичної компетентності відповідає з а можливість розпізнавати різноманітні граматичні структури в мові інших та співвідносити їх з відповідним значенням, а також здатність обирати серед засвоєних граматичних структур ту, яка відповідає нормам іноземної мови, комунікативній ситуації та відповідно, правильно оформивши її, використовувати у своєму мовленні з а для висловлення власної думки.

Ще одним складником граматичної компетентності є граматична усвідомленість. Можна сказати, що граматична усвідомленість є не лише здатністю розпізнавати різні граматичні структури в мовленні інших, але й розуміти їх значення, особливості їх утворення та вживання. Також граматична усвідомленість відповідає з а здатність особистості розмірковувати над формуванням власної граматичної компетентності та адекватно оцінювати рівень її сформованості; свідомо використовувати різні граматичні структури, з опорою на здобуті граматичні засоби; робити відповідні висновки щодо своїх успіхів у формуванні граматичної компетентності та висновки щодо своїх

сильних та слабких сторін (Борщевецька, Ігнатенко, 2018).

Третім складником граматичної компетентності, як вже було з'азначено, є граматичні знання. На думку О. Вовк (2008), граматичні знання є не лише визначеннями та узагальненнями граматичних правил іноземної мови, але це й способи дії з граматичними формами. Граматичні знання є знаннями структури мови, що вивчається. У середніх навчальних закладах, на уроках іноземної мови учні 7-го класу вивчають не всі граматичні структури та явища, притаманні вивченій мові. Адже відповідно до програми з іноземної мови для кожного класу сформований граматичний мінімум, відповідно до віку учнів, їхніх можливостей та уже набутих знань. Граматичний мінімум поділяють на:

- активний граматичний мінімум, сформованість якого відповідає з'азначеній датності до вираження своїх думок іноземною мовою в усній чи письмовій формі;

- пасивний граматичний мінімум, який включає граматичні структури, необхідні для розуміння чужого мовлення.

Для опанування іноземною мовою учні 7 класу повинні володіти як активним граматичним мінімумом, так і пасивним (Nikolayeva, 2013).

Проаналізувавши різноманітні визначення поняття «граматична компетентність», її компонентний склад та дослідження науковців, з'азначених вище, можемо зробити висновок, що формування англомовної граматичної компетентності в учнів 7 класу на уроках іноземної мови є надзвичайно важливим процесом, який має з'абезпечити готовність і здатність учнів не лише сприймати та розуміти граматичні структури в чужому мовленні, але й висловлювати свої думки в усній та письмовій формі, оформляючи їх при цьому з дотриманням граматичних правил даної мови. Тому сформована граматична компетентність є одним із вирішальних факторів, які впливають на з'азначену датність учнів до іншомовного спілкування та одним із найважливіших чинників, які впливають на з'азначений рівень володіння іноземною мовою.

На формування граматичної компетентності впливає багато різноманітних факторів, та-

ких як: мотивація учнів, цілі навчання, рівень уже набутих знань, а також з'азначена організація навчального процесу. Одним з найважливіших факторів є ті методи, які використовує вчитель під час навчання. Саме тому так важливо з'астосувати ефективні методи роботи на уроці, які будуть позитивно впливати на формування граматичної компетентності в учнів, які посилять практичну користь вивченого граматичного матеріалу, мотивуватимуть учнів до вивчення та вдосконалення своїх мовленнєвих умінь.

У використанні методу рольових ігор вчитель спирається на структуру рольової гри. Проаналізувавши дослідження В. Черниш (Chernysh, 2010), можемо з'азначити такі компоненти у структурі рольової гри: тема, ситуація, сюжет, ролі, ігрові дії, з'авдання (інструкції) та ігрове використання предметів.

1. тема рольової гри є тим компонентом, який визначає з'міст гри, сюжет та ролі. Тема гри має бути обрана з урахуванням вікових особливостей учнів, сфери їхньої діяльності та їх інтересів;

2. ситуація є організаційною одиницею рольової гри та конкретизує умови спілкування під час гри. При створенні ситуації необхідно враховувати й обставини реальної дійсності і взаємини комунікантів. Виділяються наступні компоненти ситуації: суб'єкт, об'єкт (предмет розмови) та відношення суб'єкта до предмета розмови, умови мовленнєвого акту;

3. сюжет або з'міст рольової гри. Сюжет рольової гри має бути якомога більше наближений до реальності та бути правдоподібним, адже лише в цьому випадку рольова гра буде виконувати одну з її основних функцій, а саме готувати учнів до іншомовного спілкування в реальних повсякденних ситуаціях та в їхній майбутній професійній діяльності. Оскільки у 7 класі відповідно до програми з англійської мови наявні такі теми ситуативного спілкування, як: Я, моя родина, мої друзі, харчування, охорона з'доров'я, кіно і театр, спорт, Україна, Велика Британія, шкільне життя, то можливими сюжетами рольової гри для формування граматичної компетентності на уроках іноземної мови в 7 класі може бути: інтерв'ю відомого спортсмена чи актора, по-

хід до ресторану, підготовка вечірки-сюрпризу для сестри тощо;

4. ролі, які учні виконують під час гри. Ролі можуть бути як міжособистісними (друг, однокласник, член родини), так і соціальними (учитель, лікар, журналіст тощо). Підбір ролей має формувати в учнів позитивну життєву позицію та кращі людські якості. Зазвичай, ролі між учнями розподіляє учитель, але з алежно від віку учнів та їх бажання проявити себе, ролі можуть розподілятися учнями самостійно;

5. ігрові дії є з асобом реалізації обраних ролей. Ігрові дії визначаються темою рольової гри та сюжетом. Ігрові дії включають вербальні та невербальні реакції, та, якщо необхідно, використання реквізиту;

6. завдання (інструкція) до рольової гри. Інструкція до рольової гри має бути чітко сформульованою, з розумілою та містити всю необхідну інформацію для успішного розігрування обраної ситуації. Лише в цьому випадку учні правильно з розуміють поставлене завдання та зможуть виконати його;

7. ігрове використання предметів, тобто використання різноманітних реквізитів з адля створення такої атмосфери в класі, яка налаштує учнів на перевтілення та допоможе активізувати мислення та уяву учасників рольової гри.

Отже, можемо зробити висновок, що основою рольової гри є організоване спілкування учнів відповідно до їхніх ролей, обраної теми та до сюжету гри. При підготовці до проведення рольової гри на уроці англійської мови в 7 класі важливо продумати сюжет, який зможеться зацікавити учнів, чітко сформулювати інструкцію, яка буде зрозумілою учням, а також, не менш важливим є створення доброзичливої атмосфери в класі. Узагальнення думок провідних дослідників дає змогу стверджувати, що рольова гра повинна відповідати таким вимогам:

– рольова гра має стимулювати мотивацію учнів, викликати цікавість як до виконання самого завдання, так і до навчання в цілому;

– рольова гра має стимулювати мотивацію учнів, викликати цікавість як до виконання самого завдання, так і до навчання в цілому;

– сюжет рольової гри має бути реалістичним та відображати реальні ситуації спілкування, які трапляються у повсякденному житті;

– рольова гра є ефективним методом навчання лише в тому випадку, якщо вона є чітко організованою та добре підготовленою з аздалегідь;

– рольова гра повинна проходити таким чином, щоб мотивувати учнів до активної мовленнєвої діяльності з використанням того матеріалу, який відпрацьовується та вивчається.

Лише за умов дотримання зазначених правил проведення рольової гри та за систематичного її впровадження в навчальний процес можна досягти покращення рівня знання учнів, їхнього розуміння нових граматичних структур та формування в учнів впевненості в своїх знаннях та можливостях.

Аналіз педагогічної літератури та досліджень науковців (О. Діанова, А.Конишева, В. Черниш), а також особливостей рольової гри та її основних компонентів, дає змогу визначити переваги використання методу рольових ігор для формування англомовної граматичної компетентності на уроках іноземної мови в 7-му класі:

– рольова гра сприяє розвитку комунікативних та мовних навичок;

– рольова гра є точною моделлю спілкування та імітує дійсність, а отже вона забезпечує можливість для учнів 7 класу розіграти й осмислювати реальні ситуації, з добуваючи важливий життєвий досвід;

– рольова гра впливає на розвиток соціальних навичок, адже під час взаємодії учасники гри мають реагувати на репліки один одного, швидко думати та висловлювати свої думки в межах обраної теми;

– рольова гра сприяє кращому засвоєнню граматичного матеріалу, адже навчання проходить в невимушеній атмосфері та маскується під гру;

– рольова гра допомагає учням відкритися, проявити свою індивідуальність, не боятися висловлювати свої ідеї та думки щодо різних тем та подій;

– рольова гра забезпечує розвиток пізнавальної сфери учнів, а саме: сприйняття, пам'яті, творчого мислення та уяви;

– рольові ігри спрямовані на вживання певних граматичних структур та форм сприяють кращому розумінню учнями граматичних правил, з авдяки практиці використання вивчених граматичних структур у повсякденних, з найомих для них ситуаціях;

– спонукаючи учнів до спілкування та вираження власних думок, рольова гра з забезпечує постійний розвиток монологічного та діалогічного мовлення учнів 7 класу;

– використання рольової гри на уроках англійської мови в 7 класі дозволяє урізноманітнити навчальний процес, з більшито цікавість учнів до навчання через ігрову діяльність;

– задля успішної організації та проведення ігрової діяльності рольова гра вимагає дотримання певних правил та слідування інструкції, що сприяє розвитку дисципліни та організованості;

– рольова гра дає «підказку» учням де і як можна використати граматичні структури, які вони вивчили на уроці, цим самим демонструючи їхню практичну можливість;

– рольова гра дає вчителю можливість враховувати психолого-вікові особливості учнів, їх інтереси та з ахоплення, сферу їхньої діяльності, моделюючи ситуації реального спілкування.

Отже, впровадження та систематичне використання рольової гри на уроках англійської мови в 7-му класі не лише з забезпечить комунікативну спрямованість навчання, але й дасть можливість учням з добути важливий досвід іншомовного спілкування, який є необхідним для оволодіння англомовною граматичною компетентністю.

Комплекс рольових ігор для формування англомовної граматичної компетентності в учнів 7 класу

Процес формування англомовної граматичної компетентності в учнів 7 класу методом рольових ігор можна поділити на наступні три етапи:

Орієнтовно-підготовчий етап – первинне ознайомлення учнів з новими граматичними структурами або явищами та виконання елементарних мовленнєвих дій з новою граматичною структурою з а з разком.

Стереотипно-ситуативний етап – автоматизація дій учнів з новими граматичними структурами на рівні фрази.

Варіююче-ситуативний етап – автоматизація дій учнів з новими граматичними структурами на рівні понадфразової є дності і тексту

1. Орієнтовно-підготовчий етап

Метою орієнтовно-підготовчого етапу є ознайомлення учнів з новою граматичною структурою або граматичним явищем. Важливо, щоб цей процес відбувався в типовій мовленнєвій ситуації. На цьому етапі доречним є демонстація тексту, вірша, пісні або короткого діалогу, у якому наявні нові граматичні структури. Адже ознайомлення з формою та функціями нової граматичної структури має відбуватися у контексті, що дає учням можливість з добути з нання про функції граматичної структури, що вивчається. На цьому етапі доречним є використання евристичної бесіди, яка допоможе учням з 'ясувати функції нової граматичної структури. Саме на цьому етапі граматичні навчки набувають гнучкості.

Оскільки на орієнтовно-підготовчому етапі відбуваються ознайомлення та первинне з астосування нової граматичної структури, ми вважаємо, що використання методу рольових ігор на цьому етапі формування англомовної граматичної компетентності не є доречним та може з датися з анадто тяжким для учнів, адже рольова гра включає елемент творчості та самостійності, що не відповідає вимогам цього етапу.

2. Стереотипно-ситуативний етап

Метою стереотипно-ситуативного етапу є автоматизація дій учнів з новими граматичними структурами на рівні фрази. Також на цьому етапі продовжує формуватися гнучкість граматичної навчки. На цьому етапі з астовуються рецептивні вправи на впізнання, диференціацію, вибір граматичної структури з а контекстом, вживання нової граматичної структури на рівні фрази.

1. Рольова гра «New rules»

Imagine you are the principal of your school and now you have a chance to create new classroom rules for the students and teachers. Complete the sentences below, using modal verbs from the box. After that, invent your own

rules and present them to your classmates. Choose the best ideas.

must, should, can, have to (don't have to)

Example:

Lessons ____ start at...

Lessons must start at 10 am.

Schedule:

Lessons ____ finish at...

Winter / spring holidays ____ last...

School uniform:

All students ____ wear...

Subjects:

Students ____ study such subjects as... because...

Students do not ____ study such subject as... because...

Teachers' qualities:

All teachers in our school ____ be...

Free time:

During the breaks students ____...

Students ____ use positive language.

Students ____ litter in their school.

Students ____ bring their pets to school.

Students ____ come to school on Sundays.

2. Рольова гра «Summer holidays»

Imagine you meet a friend you haven't spoken to in a long time. Complete the dialogue below, choosing the correct tense forms.

John: Hi. It is so nice to meet you. *We didn't see / haven't seen* each other all summer. How *were / are* your summer holidays?

Marry: Hi, John. I'm also glad to see you. Oh, my summer holidays this year *were / have been* interesting and memorable. My mom, sister and I *went / have gone* to Spain in August for holidays.

John: Really? That's great. I *was / have been* to many countries, but I *have never been / wasn't* to Spain. I would like to visit this country. I *heard / have heard* that Spain is very beautiful.

Marry: Yes, it is true. The weather in Spain *has been / was* very sunny, so we *spent / have spent* a lot of time on the beach. I can't wait to go back to Spain. How *did you spend / have you spent* your summer holidays, John?

John: In July my mom, dad and me *have gone / went* to Turkey. I *wasn't / have never been*

to Turkey before, so it *was / has been* exciting. We saw many fascinating places and *took / have taken* a lot of photos.

Mary: That's great. I love summer holidays, but I also look forward to seeing my school friends.

John: Yes, it *was / has been* amazing time. And I can't wait for new trips to the next summer holidays.

3. Варіююче-ситуативний етап

Метою варіююче-ситуативного етапу є автоматизація дій учнів з новими граматичними структурами на рівні понадфразової є дності та тексту. На цьому етапі відбувається формування стійкості граматичної навички. Особливістю цього етапу є те, що учні вже здатні самостійно використовувати нові граматичні структури у своєму мовленні для вирішення комунікативних завдань. На варіююче-ситуативному етапі використовуються репродуктивні вправи на імітацію та трансформацію з різноманітних типів питань, постановка з питань, а також самостійне вживання нових граматичних структур на рівні понадфразової є дності та тексту.

Оскільки метою цього етапу є саме формування здатності самостійно вживати нові граматичні структури на рівні понадфразової є дності та тексту, на цьому етапі доречно застосовувати метод рольових ігор, який забезпечить практику вживання нових граматичних структур у різноманітних комунікативних ситуаціях.

3. Рольова гра «Fortune-teller»

The visitor (student A):

A world-famous fortune-teller has arrived in your city, so you would like to ask many questions about your future.

- what city/country you will live in;
- what your job will be;
- what house you will live in; how many rooms there will be in the house;
- what pet you will have in your future;
- if you will live near the sea or near the mountains;
- if your famous group will arrive in your city;

The fortune-teller (student B):

You are a world-famous fortune-teller. Your visitor would like to know more about his future. Tell him what you will see in your crystal ball.

Play out this situation with your partner. Then swap the roles.

Example:

Student A: What city will I live in?

Student B: I see in my crystal ball that you will live in a big city.

Отже, ми продемонстрували можливість застосування методу рольових ігор на різних етапах формування англомовної граматичної компетентності. В основі кожної з запропонованої рольової гри є комунікативна ситуація, яка створює мотивацію до спілкування учнів. Крім того, використання рольових ігор буде спонукати учнів 7 класу виражати свої думки та ідеї використовуючи різноманітні граматичні структури, що вивчаються. Оскільки на стереотипно-ситуативному та варіююче-ситуативному етапах граматичні навчання учнів мають набувати ґрунтовності та стійкості, ми вважаємо, що впровадження та використання рольових ігор під час вивчення нових граматичних структур може позитивно вплинути на ці процеси та забезпечити з добуття учнями практичного досвіду з застосування граматичних структур у реальних життєвих ситуаціях. Тому метод рольових ігор є не лише можливістю для вчителя урізноманітнити навчальний процес, а й засобом формування англомовної граматичної компетентності на високому рівні.

Висновки та перспективи досліджень.

Іншомовна граматична компетентність є важливим складником іншомовної комунікативної компетентності, без формування якого неможливо опанувати іноземну мову та бути з даним використовувати її для спілкування у повсякденному житті та у професійній діяльності. Рольова гра – це метод, який сприяє кращому розумінню різних граматичних структур та їх заволодінню, мотивує мовленнєву діяльність учнів, допомагає позбутися різних психологічних бар'єрів, які виникають під час іншомовного спілкування, а також сприяє формуванню доброзичливої атмосфери в класі та покращує настрій учнів, з наочно підвищуючи цим їхню активну пізнавальну діяльність та мотивацію до вивчення граматичної системи мови та іноземної мови з агалом. Метод рольових ігор, завдяки своїй комунікативній спрямованості, забезпечує підготовку учнів до вільного спілкування, виконувати ролі та вживати відповідні граматичні конструкції. Цей метод дає змогу вчителю організувати цікавий навчальний процес, в якому учні пробують

спілкуватися від імені героїв літературних творів, учасників комунікативних ситуацій повсякденного життя, вигаданих персонажів, акторів у фільмах. Перспективу подальших досліджень складають: використання стимулів з магічної мотивації школярів, створення фантастичних сюжетів для гри, систематизація граматичного матеріалу шкільної програми з англійської мови 7-го класу для використання в грі.

Список використаних джерел

Борщовецька В. Д., Ігнатенко В. Д. (2018). *Англійська мова: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. За ред. О.О. Грушко. Біла Церква. Borshchovetska V.D., Ihnatenko V.D. (2018). *Anhliyska mova: Navchalno-metodychnyi posibnyk dlia studentiv vushchuh navchalnih zakladiv*. Za red. O.O. Hrushko. Bila Tserkva.

Вовк О. І. (2008). Сучасна стратегія формування англомовної граматичної компетентності у студентів-філологів. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*, № 27, С. 5-10. Vovk O. I. (2008). Suchasna stratehiya formuvannia anhlomovnoi hramatychnoi kompetentsii u studentiv-filolohiv. *Psyholoho-pedahohichni problem silskoi shkoly*, № 27, S. 5-10.

Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (2003). Наук. ред. укр. видання, доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва; пер. з англ. О.М. Шерстюк. К.: Ленвіт. *Zahalnoyevropejski recomendatsii z movnoi osvity: vyvchen-nia, vykladannia, otsiniuvannia* (2003). Nauk. red. ukr. vydannia, doctor. ped. nauk, prof. S.U. Nikolayeva; per. z angl. O.M. SherstiuK. K.: Lenvit.

Капітанчук Т. В. (2003). Рольова гра як резерв підвищення якості та ефективності навчання іноземних мов. *Англійська мова і література*, №31, С. 2-7. Kapitanchuk T.V. (2003). Roliova hra yak reserve pidvyshchennia yakosti ta efektyvnosti navchannia inozemnyh mov. *Anhliiska mova i literatura*, №31, S. 2-7.

Бігич О. Б., Бориско Н. Ф. та ін (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів*. За загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт. Bihych O.B., Borysko N.F. ta in (2013). *Metodyka navchannia inozemnyh mov i kultur: teoriya i prak-*

tyka: pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv. Za zahaln. red. S.U. Nikolayevoi. Kyiv: Lenvit.

Мірошник І. В. (2018). Поняття іншомовної граматичної компетентності та особливості її реалізації в початковій школі. *Молодий вчений*, № 2.1 (54.1), С. 99-103. Miroshnyk I.V. (2018). Poniattia inshomovnoi hramatychnoi kompetentnosti ta osoblyvosti ii realizatsii v pochatkovij shkoli. *Molodyi vchenyi*, № 2.1 (54.1), S. 99-103.

Орловська. О. В. (2012). Формування граматичних навичок у студентів філологічних спеціальностей у процесі вивчення практичної граматики англійської мови. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*, № 6, С. 114-117. Orlovska O.V. (2012). Formuvannia gramatychnykh navychok u studentiv filolohichnykh spetsialnostei u protsesi vyvchennia practychnoi hramatykt anhliiskoi movy. *Zbirnyk naukovykh prats Chmelnytskoho instytutu sotsialnykh tehnolohii Yniversytetu «Ukraina»*, № 6, S. 14-117.

Стеченко Т. О. (2004). *Формування професійно-орієнтованої англomовної граматичної компетенції майбутніх філологів*: дис. канд. пед. наук: 13.00.02. Київський нац. лінгвіст. ун-т. Stechenko T.O. (2004). *Formuvannia profesiyno-oriyentovanoi anhlomovnoi hramatychnoi kompetentsii maibutnuh filolohiv*: dys. kand. ped. nauk: 13.00.02. Kyivskyi nats. lingvist. un-t.

Тригуб І. П. (2014). Формування граматичної компетенції у студентів немовних спеціальностей ВНЗ у процесі вивчення англійської мови. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, № 10, С. 74-77. Tryhub I.P. (2014). Formuvannia hramatychnoi kompetentsii u studentiv nemovnykh spetsialnostei VNZ u protsesi vyvchennia angliyskoi movy. *Naukovyi visnyk mizhznarodnoho humanitarnoho univertsytetu. Ser.: Filolohiya*, № 10, S. 74-77.

Чепурна М.В. (2006). Рольова гра – один з основних засобів особистісно зорієнтованого навчання. *Англійська мова і література*, №22, С. 17-22. Cherpurna M.V. (2006). Roliova hra – ody z osnovnykh zasobiv osobystisno zorientovanoho navchannia. *Anhliyska mova i literatura*, №22, S. 17-22.

Черниш В. В. (2010). Організація та проведення рольових ігор на уроках іноземної

мови. *Іноземні мови*, № 4, С. 7-15. Chernysh V.V. (2010). Orhanizatsiya ta provrdennia rolivoyv ihor na urokah inozemnoi movy. *Inozemni movy*, № 4, S. 7-15.

Gebel S. F. (2009). Using the song in English lessons. *Foreign languages at school*, No. 5, P. 28-31.

Hirsh A. D. (1998). *The Dictionary of Cultural Literacy: What Every American Needs to Know*. Boston.

Ments V. M. (1999). *The Effective Use of Role-play: Practical Techniques for Improving Learning*. Kogan Page Publishers.

Nickerson S. (2007). Role-Play: An Often Misused Active Learning Strategy. *The Professional & Organizational Development Network in Higher Education*, Volume 19, Number 5. <https://podnetwork.org/content/uploads/V19-N5-Nickerson.pdf>

References

Borshchovetska V.D., Ihnatenko V.D. (2018). *Anhliyska mova: Navchalno-metodychnyi posibnyk dlia studentiv vushchuh navchalnuh zakladiv*. Za red. O.O. Hrushko. Bila Tserkva.

Bihych O.B., Borysko N.F. ta in (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriya i praktyka: pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv*. Za zahaln. red. S.U. Nikolayevoi. Kyiv: Lenvit.

Chepurna M.V. (2006). Roliova hra – ody z osnovnykh zasobiv osobystisno zorientovanoho navchannia. *Anhliyska mova i literatura*, №22, S. 17-22.

Chernysh V.V. (2010). Orhanizatsiya ta provrdennia rolivoyv ihor na urokah inozemnoi movy. *Inozemni movy*, № 4, S. 7-15.

Gebel S. F. (2009). Using the song in English lessons. *Foreign languages at school*, No. 5, P. 28-31.

Hirsh A. D. (1998). *The Dictionary of Cultural Literacy: What Every American Needs to Know*. Boston.

Kapitanchuk T.V. (2003). Roliova hra yak reserve pidvyshchennia yakosti ta efektyvnosti navchannia inozemnykh mov. *Anhliyska mova i literatura*, №31, S. 2-7.

Ments V. M. (1999). *The Effective Use of Role-play: Practical Techniques for Improving Learning*. Kogan Page Publishers.

Miroshnyk I.V. (2018). Poniattia inshomovnoi hramatychnoi kompetentnosti ta osoblyvosti ii

realizatsii v pochatkovij shkoli. *Molodyi vchenyi*, № 2.1 (54.1), S. 99-103.

Nickerson S. (2007). Role-Play: An Often Misused Active Learning Strategy. *The Professional & Organizational Development Network in Higher Education*, Volume 19, Number 5. <https://podnetwork.org/content/uploads/V19-N5-Nickerson.pdf>

Orlovska O.V. (2012). Formuvannia gramatychnykh navychok u studentiv filolohichnykh spetsialnostei u protsesi vyvchennia praktychnoi hramatykt anhliskoi movy. *Zbirnyk naukovykh prats Chmelynskoho instytutu sotsialnykh tehnolohii Yniversytety «Ukraina»*, № 6, S. 14-117.

Stechenko T.O. (2004). *Formuvannia profesiyno-oriyentovanoi anhlomovnoi hramatychnoi*

kompetentsii maibutnuh filolohiv: dys. kand. ped. nauk: 13.00.02. Kyivskiy nats. lingvist. un-t.

Tryhub I.P. (2014). Fomuvannia hramatychnoi kompetentsii u studentiv nemovnykh spetsialnostei VNZ u protsesi vyvchennia angliyskoi movy. *Naukovyi visnyk mizhznarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiya*, № 10, S. 74-77.

Vovk O. I. (2008). Suchasna stratehiya formuvannia anhlomovnoi hramatychnoi kompetentsii u studentiv-filolohiv. *Psyholoho-pedahohichni problem silskoi shkoly*, № 27, S. 5-10.

Zahalnoyevropejski rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia (2003). Nauk. red. ukr. vydannia, doctor. ped. nauk, prof. S.U. Nikolayeva; per. z angl. O.M. Sherstiuk. K.: Lenvit.

ROLE PLAY IN AN ENGLISH CLASSROOM AS AN EFFECTIVE METHOD TO DEVELOP GRAMMAR COMPETENCE IN GRADE 7 SCHOOLERS

Nataliia Semian (Ukraine), Yuliia Svitashova (Ukraine)

Abstract

Background. *The article considers the effectiveness of role play as a tool to develop grammar competence of 7th grade students in a secondary school. Based on the assumptions made from literature as well as lesson observations (teaching internship), applying knowledge of English grammar to speaking activity is still a great difficulty for Ukrainian 7th grade students.*

Purpose. *Thus, the paper aims at investigating the pedagogical essence and practical value of a role play in English language classes in a secondary school. Methodology* relies on the critical analysis of the available research on the topic as well as of the authors' experience in using role plays in teaching grammar.

Results and discussion. *Grammar knowledge plays a crucial role in developing both receptive and productive language skills: from understanding the meaning by recognizing grammar forms to producing messages based on the purposeful use of these forms in communication. The review of literature on the topic under discussion has revealed that role play as a communicative activity is beneficial in developing 7th graders' grammar competence provided it is not overused in the classroom. It encourages students to express themselves, provides self-confidence and opportunity for practicing the rules of social behavior in the process of communication. Additionally, the use of this technique boosts students' creativity and fluency through active participation of learners in various communicative situations presented in the English language class. The research proves that role play in teaching English grammar to secondary school students can be an effective way to modernize educational process and motivate learners for intercultural communication. The prospective of further research lies in creating a set of role plays based on the national curriculum for 7th grade students.*

Key words: *grammar competence, role play method, grade schoolers, intercultural communication, educational process, secondary school.*

BIOS

Nataliia Semian, PhD, Assistant Professor, Department for Teaching Methodology of Ukrainian and Foreign Languages and Literatures, Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine. Her areas of research interests include English Language Teaching Methodology and Learning Strategies, Communicative Grammar.

E-mail: semian.nv@gmail.com

Yuliia Svitashova, graduate student. Her research interests lie within the areas of teaching and learning English and Ukrainian.

E-mail: svitashovadr@gmail.com